

טענין מזוייף בגט ובשטר 2

1. גיטין ב. "המביא גט בארץ ישראל" עד סוף המשנה
2. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם מתחילת התוס' עד "ומיהו מזה"
3. תוס' הרא"ש גיטין ב. ד"ה אם "ומלתא דלא שכיח לא טענינן" עד "ומיהו דבר תימה"
4. כתובות יט. "גופא אמר רב הונא" עד "אל ל רב נחמן" "אמר ליה כי אתו" עד "א"ר יהודה אמר רב"
5. תוספות כתובות יט. ד"ה מודה מתחילת דבריהם עד "אבל אין לפרש"
6. רמב"ן גיטין ט. ד"ה אם יש עליו מתחילת דבריו עד "ומביאין עוד ראייה" "ואין בהם ראייה של כלום" עד "וזה שאמר שמואל יחזיר"
7. בבא בתרא ע. "בעא מיניה רב עמרם עד ע: "שלח רב הונא בר אבין"
8. רמב"ן בבא בתרא ע. ד"ה או דלמא מתחילת דבריו עד "והקשה ר"ח ז"ל"
9. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם "ומיהו מזה" עד "ועוד יש לדקדק"
10. תוספות בבא בתרא ע: ד"ה מ"ד נשבע מתחילת דבריו עד "ואין להקשות לרבי אבא"
11. מלחמת ה' בבא בתרא לז. (בדפי הרי"ף) "אמר הכותב לפי דעתי" עד "ומה שטרח לאסוף"
12. שבועות מא. "אמר רב פפא האי מאן" עד "אל רב אחא"
13. תוספות שבועות מא. וכי "דהבא ליפרע" עד סוף דבריהם
14. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם "ועוד יש לדקדק" עד סוף דבריהם

טענין מזויף בגט ובשטר 2**1. גיטין ב. "המביא גט בארץ ישראל" עד סוף המשנה**

המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם; ואם יש עליו עוררים - יתקיים בחותמיו

2. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם מתחילת התוס' עד "ומיהו מזה"

ואם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו - אבל כל זמן דלא אתי בעל ומערער נישאת על פי הגט ולא טענין מזויף דמשום עיגונא אקילו בה רבנן אבל בממון טענין מזויף לנפרע שלא בפניו ומיתומים ומלקוחות דאל"כ לא שבקת חיי לכל בריה שיוכל כל אדם לכתוב שטר מלוה ולהחתים עדים מעצמו ולטרוף שלא בפניו מיתומים ומלקוחות ומיהו מזה אין להוכיח דאפילו לא טענין להו מזויף טענין להו פרוע כיון דהוא עצמו הוי מהימן לומר פרוע מיגו דאי בעי אמר מזויף דקי"ל כמ"ד בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף ע: ע) גבי שטר כיס היוצא על היתומים דנשבע וגובה מחצה אבל פלגא דפקדון טענין להו פרוע הוא לך אע"ג דלא טענין להו נאנסו משום דאביהם היה נאמן לומר החזרתיו לך במיגו דנאנסו אבל יש להוכיח דטענין להו מזויף דאל"כ כל אחד יכתוב שטר מכר או שטר מתנה ויחתום עדים ויגבה שלא בפניו מיתומים ומלקוחות דהשתא אין שייך לומר פרעתי ועוד יש לדקדק מסוף פ' גט פשוט (שם דף קעד:) דטענין ליתמי מזויף דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש ופריך וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרווייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומסיק דרב הונא איירי בשטר מקויים ורב ושמואל בדנקיט שטר שאינו מקויים אמר תנו קיימיה לשטרא לא אמר תנו לא קיימיה לשטרא פירוש דשמא שלא להשביע את בניו אמר כן ואי לא טענין מזויף ליתומים מכל מקום יגבה דהא נקיט שטרא ואין לומר דטענין פרוע דהא רב

3. תוס' הרא"ש גיטין ב. ד"ה אם "ומילתא דלא שכיח לא טענין" עד "ומיהו דבר תימה"

אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו. אבל אם אין עליו עוררין אין צריך קיום ונשאת על פי גט זה כל זמן דלא אתי בעל ומערער ולא חיישינן דילמא מזויף הוא, ומתוך זה היה נראה לדקדק דנפרעין מן האדם שלא בפניו אע"פ שלא נתקיים השטר דלא טענין ליה מזויף הוא כל זמן דליתיה קמן דטעין, וכן מן היתומים או מן הלקוחות גובה בלא קיום, דדוקא לוח שיועד ומכיר אם הוא מזויף יכול לטעון אבל לקוחות ויתומים לא אע"ג דדילמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין מזויף הוא, וכי האי גוונא אשכחן בפ' המוכר את הבית גבי שטר כיס היוצא על היתומים למאן דאמר נשבע וגובה כולו והחזרתו לך לא מצי טעין משום דשטרך בידי מאי בעי, ונאנסו נמי לא טענין להו אע"ג דאי הוה אבוהון קיים היה יכול לטעון משום דנאנסו לא שכיח ומילתא דלא שכיח לא טענין להו ליתומים, ה"ה טענת זיוף לא שכיח, ועוד כיון דקיום שטרות מדרבנן כדאמרי' בגמ' מספיקא לא טענין לשום אדם מזויף. ומיהו דבר תימה הוא דאל"כ לא שבקת חיי לכל בריה שכל אדם יכתוב שטר ויחתים עדים לטרוף מן היורשין ומן הלקוחות, ומכאן אין ראייה דהפקעת ממון שאני אבל הכא משום עגונא אקילו בה רבנן, ועוד דליכא למיחש הכא לזיוף שהבעל אינו חשוד לקלקלה בידי שמים כדאיתא בירושלמי, והיא נמי לא תזייף לקלקל את עצמה, והכי נמי אמרינן לקמן עבד שהביא גיטו וכתוב בו את ונכסי קנויין לך עצמו קנה כשאמר בפני נכתב ובפני נחתם ונכסים לא קנה עד שיתקיים השטר בחותמיו ומשמע דלענין נכסים טענין ליה מזויף כשבא ליפרע שלא בפניו, ויש לדחות דהתם מיירי כגון דאתי בעל ומערער לענין שחרור לא משגחינן ביה לענין נכסים משגחינן, ויש להביא ראייה מההיא דפ' גט פשוט דקאמר התם רב ושמואל דאמרי תרווייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומוקי לה התם בדנקיט שטרא דלא מיקיים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה וטענין ליתמי שהוא מזויף והא דקאמר מנה לפלוני בידי נתכוון שלא להשביע את בניו.

4. כתובות יט. "גופא אמר רב הונא" עד "אל רב נחמן" "אמר ליה כי אתו" עד "א"ר יהודה אמר רב"

גופא, אמר רב הונא אמר רב: מודה בשטר שכתבו - אין צריך לקיימו. א"ל רב נחמן: גנובא גנובי למה לך? אי סבירא לך כר"מ, אימא: הלכה כר"מ! אמר ליה: ומר היכי סבירא ליה? אמר ליה: כי אתו לקמן לדינא, אמרינן להו: זילו קיימו שטריכו וחותרו לדינא

5. תוספות כתובות יט. ד"ה מודה מתחילת דבריהם עד "אבל אין לפרש"

מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו - וא"ת ומ"ט לא מהימן במגו דאי בעי אמר מזויף וי"ל דשמא ירא לזה לומר מזויף פן יכחישוהו וליכא מגו ופירש הקונט' במקום אחר דטעמא משום דדבר תורה א"צ קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ורבנן הוא דאצרכוהו קיום כי טעין מזויף הוא אבל בשאר טענות כגון פרוע הוא לא הצריכוהו קיום וכן נראה לר"י אבל אין לפרש דלא מהימן במגו לומר פרוע הוא משום דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי דהא כי טעין נמי אמנה הוא מסקינן בסמוך אמילתיה דרב דלא מהימן והתם לא שייך האי טעמא.

6. רמב"ן גיטין ט. ד"ה אם יש עליו מתחילת דבריו עד "ומביאין עוד ראייה" ואין בהם ראייה של כלום" עד "וזה שאמר שמואל יחזיר"

אם יש עליו עוררים יתקיים בחותמיו. ראיתי בתוספות חכמי הצרפתים ז"ל שדקדקו מכאן דכיון שאנו משיאין את האשה על פי גיטה ואין מצריכין אותה לקיימו אלא א"כ יש עליו עוררים, ש"מ שהמוציא שטר על חבירו אע"פ שהוא נפרע שלא בפניו או שבא ליפרע מן היתומים או מן הלקוחות לא טענין להו מזויף הוא ואינו צריך לקיים את שטרו, ומביאין עוד ראייה מהא דגרסי' במציעא פ"ק אמר שמואל הוציא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים אי משום כתב ללות ולא לזה הא שיעבד נפשיה ואי משום פרעון לפרעון לא חיישין, מדקאמר הא שיעבד נפשיה ש"מ בשאינו מקויים עסקינן, שאם נתקיים הול"ל הא כתוב בו הנפק כדאיתמר התם בסמוך, ואעפ"כ אין חוששין לזיוף, וא"ת היא הנותנת משום הכי יחזיר משום דטענין להו ליתמי וללקוחות מזויף הוא, ואי נפרע בפניו איהו טעין ואי מודה מודה, הא לאו מילתא היא דגרסי' נמי התם אמתני' דתנן מצא שטרי חובות אם יש בהם אחריות נכסים לא יחזיר אין בהם אחריות נכסים יחזיר והוינן בה במאי עסקינן אילימא בשחייב מודה כי יש בהם אחריות נכסים אמאי לא יחזיר אלא בשאין חייב מודה כי אין בהם אחריות נכסים אמאי יחזיר ואין חייב מודה היינו שיאמר מזויף הוא ואין מחזירין על סמך זה שלא יגבה אלא בקיום השטר, אלו דבריהם ז"ל, ואין לי בהם ראייה של כלום, והדין אינו כן שבודאי כל הנפרע שלא בפניו ומן היורשין ומלקוחות צריך הוא לקיים שטרו דאפוקי ממונא לא מפקינן בלא שטרא דמקויים. אבל זו אינה דומה למשנתנו שאין אשה זו ממונו של בעל אלא ברשות עצמה היא להנשא, ואנן לא מנעינן לה כדאמרי' איהו לא מערער אנן ניקו ונערער, ועוד שמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלתה ונאמנת כעין מה שהאמינוה לומר מת בעלי

7. בבא בתרא ע. "בעא מיניה רב עמרם עד ע: "שלח רב הונא בר אבין"

בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא: המפקיד אצל חבירו בשטר, ואמר לו החזרתים לך, מהו? מי אמרינן: מיגו דאי בעי אמר נאנסו - מהימן, השתא נמי מהימן, או דלמא אמר ליה: שטרך בידי מאי בעי? א"ל: מהימן. ולימא ליה: שטרך בידי מאי בעי! א"ל: וליטעמך, וכי א"ל נאנסו, מי מצי א"ל: שטרך בידי מאי בעי? אמר ליה: סוף סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי? ה"נ מאי נאמן? נאמן בשבועה. לימא, בפלוגתא דהני תנאי; דתניא: שטר כיס היוצא על היתומים - דייני גולה אמרי: נשבע וגובה כולו, ודייני א"י אמרי: נשבע וגובה מחצה, ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי, דאמרי נהרדעי: האי עיסקא - פלגא מלוה ופלגא פקדון; מאי לאו בהא קא מיפלגי, דמר סבר: מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי, ומר סבר: לא! אמרי: לא, דכולי עלמא אית להו דרב חסדא, והכא בהא קמיפלגי, דמר סבר: אם איתא דפרעיה מימר הוה אמר, ומר סבר: אימור מלאך המות הוא דאנסייה

8. רמב"ן בבא בתרא ע. ד"ה או דלמא מתחילת דבריו עד "והקשה ר"ח ז"ל"

או דילמא א"ל שטרך בידי מאי בעי. ואע"ג דלמאן דאמר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו אי לא מקיים ליה מהימן למימר פרעתי במגו דאי בעי אמר מזויף הוא ולא אמרינן ליה שטרך בידי מאי בעי, הכא איכא למימר דמצי אמר ליה שטרך בידי [מאי בעי], דשאני התם דכל אימת דלא מקויים לאו שטר הוא כלל והפה שאסר הוא הפה שהתיר, אבל הכא שטר הוא על כרחו ודילמא לא מהני מגו לבטוליה דא"ל שטרך בידי מאי בעי, אי נמי בעיא בעלמא היא ולמאי דקא סלקא דעתך הכא הוא הדין להתם ולית לן בה.

9. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם "ומיהו מזה" עד "ועוד יש לדקדק" - ע"ל

10. תוספות בבא בתרא ע: ד"ה מ"ד נשבע מתחילת דבריו עד "ואין להקשות לרבי אבא"

מ"ד נשבע וגובה כולו לית ליה דרב חסדא - וא"ת אכתי אמאי גובה כולו דניטעון ליתמי נאנסו וי"ל דמלתא דלא שכיח היא לא טענינן ליתמי דנאנסו קלא אית ליה ואע"ג דאבוהון הוי מהימן לומר שנאנסו מיהו לא טענינן להו ומאן דאמר נשבע וגובה מחצה סבר דלא מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי וטענינן להו החזרתיו לך אף על גב דלא טענינן להו נאנסו כיון דאבוהון היה מהימן בטענה זו מיגו דאי בעי אמר נאנסו ואין להקשות לרבי אבא דאית ליה מתוך שאינו יכול לישבע משלם אמאי פטרינן להו הא מחויבין הן שבועה ואין יכולין לישבע דלגבי יורשין לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדדרשינן בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מז. ושם) שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין ואם תאמר לרב ושמואל דקאמרי התם אין אדם מוריש שבועה לבניו פי' אין אדם מוריש ממון שיש בו שבועה לבניו אמאי פטורין מלשלם וי"ל דהא דאין אדם מוריש היינו דאין נזקקין לא לשבועה ולא לפרעון כדפירש הקונט' התם ואם באין לגבות בשטר אין גובין אבל אם מוחזקין הן ובאין לגבות מהן כי הכא אין מוציאין מהן ופטורין וכן מוכח בהדיא בפ' כל הנשבעין (שם דף מח:): דמשני הא מני ב"ש היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי אלמא בדבר הגבוי אדם מוריש שבועה לבניו.

11. מלחמת ה' בבא בתרא לז. (בדפי הרי"ף) "אמר הכותב לפי דעתי" עד "ומה שטרח לאסוף"

אמר הכותב לפי דעתי הדבר בהיפך שמכאן יש ראייה שטוענין להם טענת נאנסו שאלמלא אין דיננו לטעון נאנסו אף טענת חזרה לא נטעון להם שהרי אין נאמנות טענה זו אלא מחמת טענת נאנסו וכיון שאין אנו יכולין לומר שנאנסו היאך נאמר החזירם לך ואע"פ שאביהם היה נאמן בטענת זו מפני שהיה לו לומר נאנסו אבל אנו מכיון שאין אנו יכולין לומר נאנסו אין אנו נאמנין לטעון החזירם לך דמאחר שהיסוד הרוס היאך יתקיים הבנין

12. שבועות מא. "אמר רב פפא האי מאן" עד "א"ל רב אחא"

אמר רב פפא: האי מאן דאפיק שטרא על חבריה, ואמר ליה שטרא פרוע הוא, אמרינן ליה: לאו כל כמינך, זיל שלים; ואם אמר לשתבע לי, אמרינן ליה: אשתבע ליה

13. תוספות שבועות מא. וכי "דהבא ליפרע" עד סוף דבריהם

וכי מה בין זה לפוגם שטרו - וא"ת תקשה ליה אמתני' דהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וטעמא משום דלמא אי הוה אבוהון קיים הוה טעין ואמר אשתבע לי אלמא מצי משתבע ליה ומיהו נראה דטעמא לאו משום הכי הוא דאפי' לא מצי אבוהון טעין טענינן ליתמי דבפרק הכותב (כתובות דף פו: ע"ש) אמרינן כתב לאשתו נקי נדר נקי שבועה לא תפרע מן היתומים אלא בשבועה אלמא עבוד רבנן תקנתא ליתמי אפי' במקום שאין האב יכול להשביע.

14. תוספות גיטין ב. ד"ה ואם "ועוד יש לדקדק" עד סוף דבריהם - ע"ל